

hars daar onder dat men die effen kost uitgieten, en voorts met verkens Reufel de springachtigheidt benoemen: op deze Pek bleven de gronden zo vlak staan, dat men die gemaklyk (op die manier) kost ponteljeeren, of Pikiteren en de Figuren ook heel fcharp maaken. Zulke Pek is ook goet, om iets op deur te kappen, alzo die wel staat, en niet en springt, dog zo het gevalt; dat de Pek door een heel nau gaatje moet in 't werk werden gegooten, is 't goed te gebruyken, 1 pond Pek en een vierde pond hars, dat met Zwartsel steevig, en door Verkens Reufel buygzaam gemaakt is, deeze hebben de aloude Meesters gebruykt, om haar keurjeufe geslaagen werken op in te trecken, als zy; door deszelfs nauwe halfen; genig ander werktuyg kosten gebruyken.

*Van Vergulden met dreur; zo wel Kooper
Zilver als Yfer.*

AL het Zilverwerk dat men wil vergulden moet eerst witgekookt, en schoon gekrest zyn, zo als Kooper, in starkwaater schoon gebeeten, en gekrest moet werden, schoon zynde: doet men Quik-Zilver in een houten bak, en borselt het werk met een styve hairen Borsfel (die men telkens in die Quik steekt,) dat het Spiegel glad is, en geen de minste andere Plek, aan 't zelve kan
L wer-

worden gezien, want daar het werk niet geheel glanzig schynt, zal het ook nooit wel vergulden, en zo 't gebeurt datter plaatsfen blyven, die zo niet glad willen werden, dan neemt reegenwaater; doet daar in een weinigje starkwaater, en een weinigje Zout, maakt daar een doekje in nat, vryft de doffe plaatsfen daar meede over, dan zullen die de Quik wel aanneemen, en glanzig werden, dit noemt men verquicken, en is zo veel als de grond gelegd om op te Schilderen, zommige verquicken haar werk eenige maalen, latende dat telkens weer afrooken, dog dat is onnodig.

Het werk dus Verquikt zynde, dan moet het gemaalen Goud (dat men dreur noemt) op 't zelve werden gelegd, het welk geschiedt, met een rood Koopere daar toege-
maakte Pen, (of Verguldstif.) Deeze is een groote vinger lang, een stroo breed dik, en aan het eene end wat spidts, met welk spidts end men de dreur kan opvatten, en op 't werk brengen, in zulken quantiteyt, en op zulken plaats, als men begeert, ook even dik stryken, en de dikte reguleeren na; dat het zwaar, of ligt verguld zal zyn, het Goud na véreys opgelegd zynde, dan legt men het stuk werkx op een helder houdtz koolen vier, en laat het langzaam warm werden, voorts dikwils van het vier afgeligt booven een drooge houten bak telkens braaf overgeborfelt, en de dreur op 't werk
aange-

gedrukt, met een flappe verkens haiten-
 orstfel, op dat het Goud over al even dik
 erd, en dat het van het Zilver, of Koo-
 er niet op en blaast, in dit gedurig war-
 en, en Borselen, vertoont zig by 't werk
 en rook, of damp, voor de welke den
 vergulder zig zorgvuldiglyk moet wagten,
 zo die qualyk ruykt, en ingeademt zyn-
 e, groote ongemakken; in 't Menschēn
 ighaam veroorzaakt, om welke reeden;
 eele vergulders, zo lang als zy met afroo-
 en en borselen doende zyn, een sponsie in
 naare neusgaaten steeken. Door dit bor-
 selen valt van het werk in de Bak, altoos
 Quik-Zilver, dat nog met Goud ge-
 mengt is, het welk men door een Zeem-
 Leeren lap, of dicht doekje parst, en dat
 daar in blyft; is weer goede dreur. Het
 werk zo lang gewarmt, en geborselt zyn-
 de, tot dat het zig geel vertoont, dan strykt
 men daar op gloei-was, laat dat aan 't bran-
 den koomen, en geheel uytvlammen, dan
 afgelest in Bier, krest het met Bier en Azyn
 te zaamen wel schoon, spoelt het in schoon
 waater af, droogt het met een schoone
 doek, dan bestrykt het met kleur, legt
 het weer op 't Vier, laat het met gedurig
 omkeeren, zo lang leggen tot dat het der
 swart uitziet, en by na niet meer rookt,
 lest het af in schoonwaater, borselt met
 een zafte borsel, de verdroogde kleur daar
 heel schoon af, en zo der iets vast zit, dan

laat het waater heet werden, doet daar een dropje Starkwaater in, dan zal het wel schoon werden, voorts bruneert men het daar 't gebruneert moet werden, dan geheld zo is 't werk verguld. Maar zo men een stik, twee of meermaalen moest, of wilde vergulden, het zy om dat de eerste reys op de eene of ander plaats geen Goud was gevat, of dat men het generaal dikker Verguld begeerde; zo moet zulks voort na malkanderen geschieden, alleen dat men telkenryse, die te verguldene plaatsen, of 't geheele werk schoon moet kressen, en weer met Goud beleggen. Men moet het Vergulden in allen deelen zindelyk bewerken, en behoort op een ander plaats schoon te werden gemaakt; als daar 't verguld is, om dat de afgerookte Quik, in de lugt een geruymen tyd blyft hangen, en van tyd tot tyd, needer valt, die zig dan graag op 't schoon gemaakte vergult needer zet, witte plekken geeft, die op 't vier weer moeten werden afgerookt, en al afgerookt zynde; dog altoos kunnen werden gezien, ten waafe: dat men 't geheele werk weer van nieuws kleurde, dat myn dikwils gebeurt is. By het vergulden van dun Kooper goet, is aan te merken dat het zelve zo ras moet werden afgerookt als doentlyk is. Tet oorzaak, dat de Quik het werk broos maakt, en het geele Kooper wel zo: dat het geen de minste buyginge kan verdraagen,

gen, dikwils onder de hand breekt, als by voorbeeld een boek fluytinge, moet (in 't vergulden) met de uyerfte voorzigtigheid verden behandelt, of de Platen zullen booven by de fcharnieren afbreeken, als men met afrooken befigh is, daarom is 't goed, die Platen van roodkooper te nemen alzo dat van de Quik niet en breekt, dog een Boekfluyting geheel van Geel-Kooper gemaakt zynde, zo moeten de Platen (onder aan het end) met een dunne Yfer-draat, teegens de flukken wel vast werden gebonden, voor dat die verquikt werden, om alle beweginge der zelve te beletten, en zo de Yferdraat mogt verhinderen, dat op de omgebonden plaats ten eerfte reys geen Goud vatte, zo kan men die draaden los maaken, en dat weynige ligt na vergulden.

Zo het gevalt, dat men een ftikwerks, (van Zilver gemaakt,) op de eene plaats moet vergulden, en de andere wit laten, zo beftrykt de witte plaatsen, met fyn geftamte, uytgebrande Wynsteen, de welke gemengt is, met afgewallen, Pot, of Ryp-Aard, te zaamen met lymwaater tot een Pap aangemaakt, en op 't werk laten droogen, voorts behandelt als boven gezegt is. Maar by het kleuren, zo moet men de witte plaatsen met gebrande Wynsteen, (in fchoonwaater aan gemaakt) beftryken. Maar zo de partyen die wit moeten zyn, van

weinig belang zyn, is 't beeter maar heel te vergulden, en het opgekoomene Goud weer af te schrappen, zo als nu de Deegen gevesten, en andere dingen werden behandeld. Dog deeze werden meest met Blad Goud verguld.

Zo het kwam te gebeuren, dat een groot stuk werks, verguld en opgemaakt was, en men bevond dan nog, hier of daar een plekje, daar het Goud niet wel gevat had, zo kan zulks tot minnasje van kosten, en moeiten, met Goud poejer werden gerepareert, daar men by gebreck van dien, weer op nieuw zou moeten vergulden.

Deeze Goud-Poejer werd gemaakt van fyn Goud, dat door Aquaregis is gesolveert, of neemt 1 ons Starkwaater, 1 loot Zoud, 1 eng. Goud, laat dat Goud daar in solveeren, gesolveert zynde, neemt dan schoone linne doekjes, laat daar al die vogtigheid wel in trekken, voorts verbrand die in een steenen (ongeglasuurde) Pot, die wel schoon is, of anders in een nieuwe Smelt-Kroes, wel verbrand zynde bewaart die As, en die willende gebruyken, zo neemt een schoon linnen doekje dat zacht is, of anders een Pensel, en vryft of borfelt, met die Goud-Poejer, op zulken plaats: daar het Goud niet mogt zyn gevat, het zal verguld schynen, en kan ook nog werden opgeheld.

Zo men Yser vergulden wil (met dreur) moet eerst met waater, daar Aluyn en Kopperood

perrood is gesmolten is, wel schoon werden gekreft, zo werd het schoon en rood, dan kan men het voorts behandelen, als Zilver of Kooper.

Dog nog niet wel willende verquikken, dan neemt 2 lo. Kooperrood, 2 lo. Aluyn, 2 lo. Zout, 1 vierde lo. Quik-Zilver; dit te zaamen gekookt in een nieuwe aarden Pot met 1 tweede pont reegenwaater, met die compositie gevreeven, zal 't wel verquikken.

Fyn gestamt of gemalen kryt, met Gom, of Lymwaater, tot een Pap gemaakt, kan ook tot bescherminge, der witte plaatsen in 't vergulden dienen. En ook tot bewaringe van 't Goudt, zo by ongeluk, aan een vergult stuk, iets moet gesoldeert werden.

Van het gebruyk der Gloey-Wassen.

HEt Gloei-Was dient; om de overige witheid die het Quik-Zilver, by het afrooken in het Goud nog agtergelaaten heeft, daar vorder uyt te haalen, als meede om het Goud (dat zig in 't vergulden eenig-sints als in 't Zilver, en nog meer in 't Kooper verbergt) weer voor den dag te haalen, (dat dit waar is leerd de ervarentheid,) also een stuk werks zonder het gebruyk van Gloei-Was verguld zynde; eerder bleek werd, alshoon daar meerder Goud was opgelegd, en buyten dat; in allen deelen alleens behandelt. Nog is dit Was goet, om

oud verguld weer kleur by te zetten, of iets dat zo dan is verguld, dat het Zilver gelykt, als men het daar meede bestrykt, en behandelt zo als voor, by het vergulden geleerd is. Dus werd menig stuk verguld, zo opgemaakt, dat het voor nieuw deur gaat, en hier van weeten haar de Hoog-Duitsen, wonderlyk wel te bedienen.

Dit Was, wert op onderscheiden manieren gemaakt, zo als hier eenige recepten volgen.

Neemt 10 ons Geel was, 3 ons gemalen Spaansgroen 1 tweede loot Borax, 2 ons groen Kooperrood, zet het Was te smelten in een rood Kooperen Pan, stampt deze genoemde ingredienten fyn, doet die in het gesmolten Was, (altoos met een houtje wel omroerende,) laat dat een weynigje op 't Vier staan, op dat het alles wel doormalkander koomt, giet het voorts op een natte blaauwe steen, maakt het tot rolletjes als indiaans lak, en hout het tot u gebruik; op deze wyse werden alle de volgende Wassen behandelt; dit werd Groen Gloei Was genoemd.

Tot rood Gloei-Was, neemt 8 ons Was, 4 ons roodkryd, 1 ons Spaansgroen, 1 ons haamer slag 4 eng. Aluyn 2 eng. Rodebolis, en wat Terpentyn, om 't zelve te beter doen branden. Of 12 ons Was, 6 ons roodkryt, 3 ons Spaansgroen, 3 ons witte Viterjool, 1 loot Borax, 1 ons rodebolus, ook wat Tarpentyn.

NB. Het

NB. Het Verguldt werk, met Gloei-was afgebrandt zynde, en behandelt, zo als by het vergulden geleerd is, werdt gekleurt met zulke kleur, en behandelt, als by het kleuren van 't Goudt, voor al gezicht is.

Van Dreur te maaken, en wat dat is.

Dreur is een compositie van Fyn-goudt en Quick-zilver te zaamen, die dient om daar mede te vergulden, zilver, koper en yzer: En werd ordinaar geprepareert, van 1 eng. Goud, (het zy van een dukaat of roosenobel, of ander dat maar fyn is) daar toe neemt men 8 à 10 eng. Quikzilver. Het goud moet zo dun geslaagen werden als doenlyck is, daarom moet men het zelve dikwyls gloejen, en dubbelt vouwen, dus kan het dunder (als enkelt) werden geslaagen, snydt dat aan kleene stickjes. Voorts neemt een nieuwe Smelt-Kroes, bestrykt die van binnen met Kryt, (dat kleyn gestampt, en met schoon water tot een dicke Pap geprepareert is) set die dan in een helder vier, datse gloejene werdt, doet het Goudt en Quik daar te zaamen in, zet het een weynigje in 't vier, dan zal 't zigh beweegen of 't omgedraayt wierdt, neemt dan die Kroes uyt het vier, en schudt die heen en weer (die noemt men maalen) (In deze maalinge werdt het Goud